

IT – nuostabiam muzikos pasauliui pažinti

Šiandien jau įpratome girdėti – „informacinės technologijos“. Kaip apibrėžia Amerikos informacinių technologijų asociacija, „informacinės technologijos – tai kompiuterinių informacinių sistemų, visų pirma programinės ir techninės įrangos, tyrimas, kūrimas, tobulinimas, realizavimas, priežiūra arba valdymas.“ Platus ir visai „nemuzikalus“ apibrėžimas. Tačiau, kad ir kaip bebūtų keista, nuo pirmųjų kompiuterių atsiradimo praėjus vos dešimčiai metų, tuomet dar labai netobulas prietaisas sudomino muzikantus. **Pirmą kartą muzikos analizės tikslams plačiai ir sistemingai 1955–1957 m. kompiuterį panaudojo Frederikas P. Bruksas**, Harvardo universiteto Skaičiavimų laboratorijoje vadovavęs analizės-sintezės projektui. **1956 m. Ilinojaus universitete Lejarenas A. Hileris ir Leonardas Isaksonas, naudodamiesi ILLIAC kompiuteriu, sukūrė pirmąją elektroninę muzikos kompoziciją** – „Ilijako siuitą“ (styginių kvartetą Nr. 4). Kompiuteris po truputį išsikovojo vietą ir natų leidyboje. **1971 m. Stanfordo universiteto profesorius ir kompozitorius Lelandas C. Smitas sukūrė pirmąją natų leidybos programinę įrangą (SCORE)**, kuri ir šiandien tebenaudojama garsiausių pasaulio natų leidyklų. Kompiuteris pasirodė esąs puikus pagalbininkas, sintezuojant garsą ir kuriant kompiuterinius muzikos instrumentus. 1982 m. sukurta MIDI sąsaja, leidusi sintezatorius ir kitus elektroninius muzikos instrumentus sujungti su kompiuteriu (ji tebenaudojama ir šiandien). Kai 9-ojo dešimtmečio pradžioje IBM ir „Apple“ firmos pristatė rinkai pigius bei kompaktiškus asmeninius kompiuterius, informacinės technologijas tapo įmanoma pritaikyti ir muzikos edukacijos tikslams. Interneto – neatskiriama kasdienio gyvenimo dalies ir visa apimančio informacijos šaltinio – įsigalėjimas 10-ojo dešimtmečio viduryje dar labiau paspartino kompiuterių atėjimą į mokymo įstaigas. Šiandien pasaulio aukštosiose mokyklose būsimų muzikos atlikėjų, muzikologų, kompozitorių, garso režisierių ir kitų muzikos specialistų studijos neįsivaizduojamos be informacinių technologijų: jie mokomi naudotis plačiu muzikinės programinės įrangos spektru, jų muzikiniai įgūdžiai lavinami ir testuojami, pasitelkiant kompiuterines programas, o didžioji muzikinės literatūros, vaizdo ir garso įrašų bei kitos medžiagos dalis pasiekiami tik internetu. Daugelyje muzikos mokymo įstaigų būsimi muzikantai su kompiuteriu supažindinami nuo pat mažumės – išties **daug programinės įrangos ir interneto svetainių sukurta nuostabiam muzikos pasauliui pažinti.**

Dauguma Lietuvos muzikos mokyklų, konservatorių bei Lietuvos muzikos ir teatro akademija negali pasigirti mokymo procese išnaudojančios visus privalumus, kuriuos suteikia informacinės technologijos. Tačiau tai suprantama, nes net ir šiais visuotinio „modernizavimo“ ir „kompiuterizavimo“ laikais **įrengti kabinetą su visa būtina kompiuterine ir programine įranga yra brangu. Visgi Vilniaus „Ažuoliuko“ muzikos mokykla gali didžiuliuoti** – jos auklėtiniams jau trečius metus solfedžio užsiėmimai vyksta visiškai kompiuterizuotame kabinete. Jis nedidelis – aštuonios kompiuterizuotos darbo vietos mokiniams ir viena mokytojų. Kiekviena darbo vieta pritaikyta muzikantams: prie kompiuterio prijungta MIDI klaviatūra ir ausinės, kompiuteryje įdiegta atitinkama programinė įranga, yra prieiga prie interneto. Visi kompiuteriai sujungti į tinklą, tad yra galimybė juos valdyti per vieną kompiuterį (ši galimybė reikalinga tam tikrai programinei įrangai). Be to, įvairiai vaizdinei bei garsinei medžiagai demonstruoti įrengtas projektorius ir garso sistema.

Kompiuteriuose įdiegta įvairi programinė įranga, talkinanti per solfedžio užsiėmimus.

Mažiausiesiems skirti **Groovy serijos žaidimai** (*Groovy Shapes, Groovy Jungle, Groovy City*) padeda įsisavinti pamatines muzikos sąvokas ir lavina pagrindinius įgūdžius (ritmo, metro suvokimą, instrumentų tembrų pažinimą ir t. t.). Be to, vaikai ypač mėgsta šiuos žaidimus, nes žaisdami gali išbandyti savo kūrybines jėgas: paprastoje ir jiems suprantamoje aplinkoje kuria įvairias melodijas su harmoniniu bei ritminiu akompanimentu iš užprogramuotų muzikinių fragmentų. Kita vaikų mėgstama **programa – Auralia**. Tai labai plataus taikymo spektro klausos lavinimo treniruoklis, sudarytas iš įvairių užduočių: intervalų, akordų, dermių, ritmo stilių, netgi muzikos formų atpažinimo iš klausos, melodinių, ritminių ir harmoninių diktantų rašymo. Šioje programoje esančias užduotis galima koreguoti, pritaikant jas solfedžio dalyko turiniui. **Dar viena panaši programa – Musition**. Nuo anksčiau minėtosios ji skiriasi tuo, kad lavina ne mokinių klausą, o muzikinį raštingumą (pvz.: mokinys turi atpažinti intervalą iš užrašytų natų arba, atvirkščiai – užrašyti natomis prašomą intervalą). Be šių edukacinio pobūdžio programų vaikai supažindinami ir su **tikrų muzikantų darbo įrankiu – notacijos redaktoriumi Sibelius**. Šios programos, skirtos profesionaliai natų leidybai, panaudojimo galimybės solfedžio pamokoje yra išties plačios, tačiau svarbiausia, kad mokiniai, ja naudodamiesi, įgyja muzikinio ir kompiuterinio raštingumo įgūdžių, versiančių ateityje. (Iš patirties žinau, kad kai kurie mano mokiniai, vos tik susipažinę su Sibelius programa, savarankiškai pramoko ja naudotis ir patys pritaikė savo kūrybinėms bei natų perrašymo reikmėms). Kadangi mokiniai turi galimybę naudotis internetu, jie supažindinami su muzikinio edukacinio pobūdžio interneto svetainėmis (pvz., www.musictheory.net). Dar vienas vaikų mėgstamas užsiėmimas – vaizdinės medžiagos peržiūra ekrane. Ypač mokiniai mėgsta stebėti ir komentuoti koncertų įrašus, kuriuose užfiksuoti jie patys.

Kol kas kompiuterių kabinete „Ažuoliuko“ mokykloje gali džiaugtis tik pirmų–ketvirtų mokymo metų mokiniai. Visgi tikimės, kad ateityje tokią galimybę turės ir vyresniųjų klasių auklėtiniai. (Šiuo metu vyresnieji turi galimybę lankyti solfedžio ir muzikos istorijos užsiėmimus kabinete, kuriame mokytojo darbo vietoje įrengtas kompiuteris su projektoriumi ir garso sistema). Laisvu nuo pamokų laiku šis kabinetas pritaikomas pedagogų poreikiams: vyksta įvairūs seminarai ir mokymai, skirti mokytojų informacinių technologijų ir profesinėms kompetencijoms gilinti. Mokytojai čia užsuka, kai reikia pasinaudoti kompiuteriu – paruošti lankstinuką koncertui, išsiųsti elektroninį laišką, atsispausdinti natų ar tiesiog pasidomėti, kokiomis programomis naudojasi jų mokiniai per solfedžio užsiėmimus.

Tikrai nereikia nuogaustauti, kad kompiuteris išstums tradicinius mokymo metodus ar pablogins žinių įsisavinimą. Informacinės technologijos pakelia mokinių motyvaciją lankyti dalyko užsiėmimus, o jeigu dar pedagogas pasitelkia fantaziją, tokia pamoka vaikams gali tapti laukiama švente.

Robertas BUDRYS

Vilniaus „Ažuoliuko“ muzikos m-klos mokytojas